

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 13, No. 2, 2018, pp. 16-29

OJED

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

บทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 TEACHER ROLES IN BUILDING A TRANSITION FOR CHILDREN ENTERING FIRST GRADE

นางสาวกมลทิพย์ นิมคธาวุธ *

Kamontip Nimkhathavut

ผศ.ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ **

Asst. Prof. Sasilak Khayankij , Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตัวอย่าง ได้แก่ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร 4 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 337 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ พบว่า ด้านการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน ครูจัดกิจกรรมแก่เด็กเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับครูและโรงเรียนและปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเด็กในปี การศึกษานั้น คิดเป็นร้อยละ 49.3 เท่ากัน ส่วนด้านการส่งเสริมการปรับตัว ครูส่งเสริมพัฒนาการด้านการพึ่งพาตนเอง เรื่องการดูแลความสะอาดของร่างกายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.5 ซึ่งสูงกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ และใช้สื่อประเภท นิทานเพื่อพัฒนาเด็กมากกว่าวิธีอื่น

2) การทำงานร่วมกันของครู พบว่า ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ครูแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกหัด ใบงานและใบความรู้ คิดเป็นร้อยละ 23.5 และพัฒนาการและข้อมูลเด็ก คิดเป็นร้อยละ 37.1 ส่วนด้านการวางแผนการทำงาน ครูใช้การประชุมร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 26.2 พัฒนาหลักสูตรรอยเชื่อมต่อโดยการร่วมกัน กำหนดการวัดและประเมินผลเด็ก คิดเป็นร้อยละ 16.2 และประเมินผลของการทำงานโดยคำนึงถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าของเด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11

3) การส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครอง พบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ครูสื่อสารกับผู้ปกครอง ผ่านการโทรศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 72.7 ครูทำความรู้จักและประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับความพร้อมในการ เรียนของเด็กโดยการประชุมผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 75.3 ส่วนด้านการสร้างความเป็นหุ้นส่วน ครูสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการตามวัย คิดเป็นร้อยละ 65 และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ของเด็ก โดยการเป็นผู้ช่วยสอนการบ้านเด็ก คิดเป็นร้อยละ 68

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: t_tabonk005@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: preawja@hotmail.com

ISSN1905-4491

Abstract

This research aimed to study teacher roles in building the transition for children entering first grade. The sample comprised 337 first grade teachers in 4 affiliations in Bangkok comprising the Office of Basic Education Commission, Office of the Private Education Commission, Department of Education and Office of the Higher Education Commission. Questionnaires and interviews data were analyzed by using frequency and percentage. The results were as follows:

1) Supporting development and learning in the creation of a positive attitude toward school. Teachers organize activities for the children to become familiar with teachers and schools. Also, modifying lesson plans to meet with the children in the school year by 49.3 percent. Furthermore, for promotion adaptation, teachers encourage the development of self-reliance such as the cleanliness of the body 93.5 percent higher than others and use storytelling for children's development over other methods,

2) Collaboration of teachers found that the information exchange, teachers share information about exercises and sheets (23.5 percent) and children development, and learning (37.1 percent). Concerning the plan for work, the teachers working group meeting by 26.2 percent development program scheduled by the mutual evaluation of children by 16.2 percent and evaluation by taking into account the development and progression of children by 11 percent.

3) Promoting participation with parents, building a good relationship. Communication with parents via telephone (72.7 percent). Teachers represent news and information about child readiness to the parents (75.3 percent). In creating a partnership, teachers create awareness about development (65 percent) and provide opportunities for parents to be involved with their children's learning, such as teaching the children (68 percent).

คำสำคัญ: บทบาทครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/ รอยเชื่อมต่อทางการศึกษา/ การเข้าสู่ชั้นประถมศึกษา

KEYWORDS: TEACHER ROLES/ BUILDING TRANSITION/ ENTERING FIRST GRADE

บทนำ

“เด็กปฐมวัย” คือ วัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี ซึ่งสมองของมนุษย์เริ่มต้นพัฒนาดังแต่อยู่ในท้องแม่และพัฒนาตลอดเวลา ในช่วง 8 ปีนี้สมองจะพัฒนาได้ถึงร้อยละ 80 จัดได้ว่าเป็นระยะหนึ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิต เนื่องจากสมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง เด็กที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ และด้านพฤติกรรมส่งผลให้เด็กมีความพร้อมในการเรียน การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กและทำให้เด็กมีความสุขกับการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557) การเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดช่วงอายุของคน เมื่อเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาจึงหลีกเลี่ยงการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในระยะรอยเชื่อมต่อต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่คลอดออกมาจากครรภ์มารดา ซึ่งรอยเชื่อมต่อจากชั้นอนุบาลสู่ชั้นประถมศึกษาเป็นช่วงระยะที่มีความท้าทายสำหรับเด็ก เนื่องจากต้องปรับตัวจากการเรียนรู้ผ่านการเล่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมมาสู่การเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีความเป็นทางการในชั้นประถมศึกษา เด็กต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของห้องเรียน การพบเพื่อนใหม่ ความคาดหวังของครูในด้านการเรียนรู้ และทักษะการดูแลตนเอง ตลอดจนความคาดหวังต่อทักษะทางด้านวิชาการ และทางด้านสังคมผู้ปกครอง หากเด็กได้รับการเตรียมพร้อมเพื่อให้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้เด็กจะสามารถก้าวผ่านช่องว่างของรอยเชื่อมต่อนั้นไปได้ (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557)

รอยเชื่อมต่อ (transition) คือ ช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมไปยังสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการปรับตัวของเด็ก การเปลี่ยนแปลงจากชั้นเรียนอนุบาลเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาเป็นช่วงเวลาที่สำคัญกับชีวิตของเด็ก เนื่องจากการเริ่มต้นการศึกษาภาคบังคับ เด็กที่กำลังจะเข้าสู่โรงเรียน (อายุระหว่าง 5-7 ปี) ปรับตัวได้ไม่ด้นัก และต้องเผชิญกับรูปแบบและลักษณะการเรียนรู้ที่มีความเป็นทางการมากขึ้น ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเชิงวิชาการ เน้นการเรียนรู้เนื้อหาสาระเป็นหลัก เด็กจึงต้องพึ่งพาตนเอง มีวินัย และมีความรับผิดชอบในการทำสิ่งต่าง ๆ สูงขึ้น เป้าหมายหลักของการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาคือการสร้างรากฐานให้กับเด็กในทุกด้านทั้งด้านวิชาการคือการอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็น ด้านคุณธรรมจริยธรรมคือการมีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และการเป็นพลเมืองดีตลอดจนด้านทักษะกระบวนการอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถมศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างครู เพื่อน และครอบครัว ที่อยู่บริบททั้งสอง ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อชีวิตเด็กนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาและชี้ให้เห็นว่าความพร้อมนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวเด็กเพียงอย่างเดียว แต่ครอบครัวและโรงเรียนต้องมีความพร้อมด้วย ดังนั้นการปรับตัวของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นอนุบาลและประถมศึกษาจึงมีความสำคัญและต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายส่วน ทั้งตัวเอง ครอบครัว และโรงเรียน (Ahtola, Poilonen, Kontoniemi, Niemi, & Nurmi, 2012; Arnold, Bartlett, Gowani & Shallwani, 2008; Broström, 1998; Dockett, & Perry, 2001; Einarsdottir, 2003; Singh, 2013; Yeboah, 2002)

การพัฒนาเด็กต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อนุบาล ครูประถมศึกษา และผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กเพื่อให้เด็กมีความพร้อมและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; ยศวีร์ สายฟ้า, 2557) ในสถานการณ์ของสังคมได้พบว่า เด็กปฐมวัยที่ถูกเร่งรัดให้มีพัฒนาการเกินวัย จากกระแสการพัฒนาเด็กโดยการเร่งเรียนเขียนอ่านเพื่อสอบเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา รวมถึงความแตกต่างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการเปลี่ยนชั้นเรียนจากชั้นอนุบาลมาชั้นประถมศึกษา ส่งผลต่อทัศนคติในการเรียนรู้และการทำงานในอนาคตด้วยความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความคาดหวังของผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเข้าใจในพัฒนาการและการเรียนรู้ตามช่วงวัยของเด็ก เด็กปฐมวัยจึงถูกเร่งรัดให้มีพัฒนาการที่เกินวัย เน้นพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการ ขาดการพัฒนาทักษะด้านพฤติกรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะในการทำงานร่วมกับคนอื่น และขาดทักษะความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557) ประกอบกับความแตกต่างของหลักสูตรส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กทั้ง 2 ระดับชั้นที่ทำให้เด็กปรับตัวได้ยาก จากผลการวิจัยของกุลชา ลิ้ไฟโรจน์กุล (2555) พบว่า ครูอนุบาลและครูชั้นประถมศึกษาขาดการประสานงานกัน และจากสรุปการประชุมวิชาการเรื่องแนวทางการปฏิรูปการศึกษา: รอยเชื่อมต่อสู่คุณภาพเด็กในอนาคต พบว่าครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องสอนตามกลุ่มสาระวิชาตามหลักสูตรแกนกลาง จึงไม่ได้คำนึงถึงคุณลักษณะและพัฒนาการรวมถึงประสบการณ์ในการเรียนของชั้นอนุบาล ซึ่งเป็นการย้ำว่าครูอนุบาลและครูชั้นประถมศึกษาไม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกัน (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2558)

บทบาทของครูชั้นประถมศึกษาตอนต้นมีอิทธิพลอย่างมากในการพัฒนาทักษะด้านสังคมอันเป็นประโยชน์ต่อเด็กในอนาคต ครูชั้นประถมศึกษาต้องคำนึงถึงประสบการณ์เดิมและรูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก

อนุบาล Margetts (2002) กล่าวว่า การเชื่อมต่อทางการศึกษาต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ สร้างความคุ้นเคยให้แก่เด็ก ทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครูอนุบาล ครูประถมศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อทำให้ในช่วงการเปิดภาคการศึกษาในระยะแรกเด็กได้ปรับตัว มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และมีความมั่นใจในการมาเรียน ซึ่งนั่นจะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคนจัดทำระบบฐานข้อมูลของเด็กแต่ละคนโดยละเอียดและต่อเนื่องเพื่อใช้ในวางแผนและจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กปรับตัวอย่างสมดุลตามพัฒนาการทุกด้าน (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557)

ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงเป็นบุคคลหลักในการพัฒนาเด็กต่อจากระดับอนุบาลต้องทำความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก สนับสนุนการปรับตัว และสร้างทัศนคติที่ดีให้ช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน ส่งเสริมความพร้อมในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย ซึ่งต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูอนุบาลที่มีความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กบริบทของสังคมไทยมีโรงเรียนเป็นจำนวนมากที่จัดการศึกษาทั้งแบบโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลต่อเนื่องไปถึงระดับประถมศึกษา และโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป แนวทางในการปฏิบัติของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันย่อมไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ครูที่จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาทั้งอนุบาลและประถมศึกษา สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกับครูอนุบาลได้สะดวกกว่าครูที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป ครูชั้นประถมศึกษาต้องศึกษาข้อมูลพัฒนาการเด็ก ศึกษาเด็กจากระเบียบประวัติ และการแลกเปลี่ยนกับผู้ปกครองแทน การทำงานร่วมกับครูอนุบาล การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง (Dunlop & Fabian, 2002)

การจัดการเรียนรู้ในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาตอนต้นมีความสำคัญเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การศึกษาภาคบังคับ เด็กที่เพิ่งเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมเด็กและครอบครัวระหว่างช่วงของรอยเชื่อมต่อนำขึ้นประถมศึกษา ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และผู้เลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลง ความคาดหวัง และแนวทางการปฏิบัติ รวมไปถึงช่วยเหลือเด็กและผู้ปกครองในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ในช่วงเริ่มต้นภาคเรียน (Hirst et al., 2011) จากการศึกษาสภาพของการพัฒนาเด็กปฐมวัยพบว่า หลักสูตรปฐมวัย และหลักสูตรประถมศึกษาซึ่งใช้หลักสูตรแกนกลางมีความไม่ต่อเนื่องกัน และค่านิยมทางสังคมที่ให้คุณค่ากับการเร่งเรียน อ่านเขียน การเรียนรู้เนื้อหาสาระเพื่อเตรียมสู่การสอบเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อีกทั้งครูทั้งสองระดับชั้นขาดการทำงานร่วมกัน ส่งผลต่อการเรียนรู้และการทำงานของเด็กในอนาคต ดังนั้นครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ต้องรับเด็กต่อจากครูอนุบาลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความพร้อมของเด็กในการปรับตัวและการเรียนรู้จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงรอยเชื่อมต่อจะต้องทำงานร่วมกับเด็ก ครูอนุบาล และผู้ปกครอง ในการสร้างความคุ้นเคย และพัฒนาเด็กให้พร้อมในการเรียน เพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการทำงานในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษารองของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างรอยเชื่อมต่อที่ราบรื่นเพื่อเข้าสู่ชั้นเรียนประถมศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษารองของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใน 3 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันของครู และการส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทของครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กที่เข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการการอุดมศึกษา

1. การกำหนดประชากรและตัวอย่าง

1) ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลและประถมศึกษา และประเภทที่ 2 เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 2,276 คน โดยอ้างอิงจากจำนวนห้องเรียน 1 ห้องต่อครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 คน

2) ตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 สังกัด รวมทั้งสิ้น 376 คน จากการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก

3) จำนวนผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์ คือ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตาม 4 สังกัด สังกัดละ 8 คน รวมจำนวน 32 คน ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ คือ ผู้ที่มีการปฏิบัติครบถ้วนตามองค์ประกอบจากแบบสอบถาม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันของครู และการส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ครู เรื่อง บทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กที่เข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กที่เข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากตำรา เอกสาร วารสาร บทความ และสิ่งพิมพ์

2) กำหนดโครงสร้างของเนื้อหาและข้อคำถามในแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

3) สร้างและตรวจสอบเครื่องมือตามขอบข่ายเนื้อหาในกรอบแนวคิดการวิจัย

3.1) แบบสอบถามครู เรื่อง บทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กที่เข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด ได้แก่ เพศ อายุ สังกัด ประสบการณ์ในการสอน และประสบการณ์ในการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวนนักเรียนในห้องเรียน ขนาดของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ความเข้าใจเรื่องรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา นโยบายของโรงเรียนในเรื่องการสร้างรอยเชื่อมต่อ สิ่งที่สำคัญของการสร้างรอยเชื่อมต่อแก่เด็ก คุณลักษณะสำคัญของพัฒนาการหรือความสามารถแต่ละด้าน ประกอบด้วย พัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ การเรียนรู้และสติปัญญา และการพึ่งพาตนเอง วิชาหรือสาระการเรียนรู้ที่ครูสอน ภาระงานอื่น ๆ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 2 บทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กที่เข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ใน 3 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันของครู และการส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครอง รวม 42 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รวมถึงตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ ผลการวิเคราะห์ค่า IOC รายฉบับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองนำร่องกับครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับตัวอย่างแต่มีใช้ตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.91

3.2) แบบสัมภาษณ์ครู เรื่อง บทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กที่เข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะเป็นแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา โรงเรียน ประสบการณ์การสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวนเด็กในห้องเรียน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 บทบาทครู ใน 3 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันของครู และการส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครอง รวม 56 ข้อ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รวมถึงตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ ผลการวิเคราะห์ค่า IOC รายฉบับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.93 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองนำร่องกับครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับตัวอย่างแต่มีใช้ตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ 0.84

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
1. การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้	1.1 การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน	1.1.1 การสร้างความคุ้นเคย
	1.2 การส่งเสริมการปรับตัว	1.1.2 การจัดสภาพแวดล้อม
		1.2.1 ด้านสังคม
		1.2.2 ด้านอารมณ์
		1.2.3 ด้านการพึ่งพาตนเอง
2. การทำงานร่วมกันของครู	2.1 การแลกเปลี่ยนข้อมูล	1.2.4 ด้านการเรียนรู้และสติปัญญา
		2.1.1 แนวทางการจัดประสบการณ์
	2.2 การวางแผนการทำงาน	2.1.2 พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
		2.2.1 การพัฒนาหลักสูตรการเชื่อมต่อ
		2.2.2 การสร้างโปรแกรมการพัฒนาเด็ก
3. การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง	2.3 การปฏิบัติและติดตามผล	2.3.1 การทำกิจกรรมร่วมกัน
		2.3.2 การประเมินผลการทำงาน
	3.1 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี	3.1.1 การสื่อสารที่หลากหลาย
		3.1.2 การแลกเปลี่ยนและสร้างข้อตกลงร่วมกัน
	3.2 การสร้างความเป็นหุ้นส่วน	3.2.1 การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรอยเชื่อมต่อ
		3.2.2 การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม 2560 รายละเอียดดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

1.1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และส่งกลับคืนทางไปรษณีย์มายังผู้วิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบจดหมายอนุมัติ และซองเปล่าติดแสตมป์ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับทางไปรษณีย์

1.2) ผู้วิจัยนับจำนวนแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจำนวน 337 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนัดหมายครูเพื่อสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลตามวันและเวลาที่ครูสะดวก ดำเนินการสัมภาษณ์พร้อมบันทึกเสียง ใช้เวลาสัมภาษณ์คนละประมาณ 20 - 30 นาที

4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ครู แล้ววิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) แบบสอบถามครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปเรียบเรียงแยกคำตอบให้เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยาย

2) แบบสัมภาษณ์ครู ผู้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเรียบเรียง สรุป จัดหมวดหมู่และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของความเรียง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถาม พบว่า ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประเภทที่ 1 ที่จัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลและประถมศึกษา และโรงเรียนประเภทที่ 2 ที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.5 และร้อยละ 100 มีความเข้าใจการปฏิบัติในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาในระดับน้อยและปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.8 และร้อยละ 46.6 ครูในโรงเรียนประเภทที่ 1 คิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างรอยเชื่อมต่อของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ ความพร้อมทางการเรียนของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 51.3 ส่วนครูในโรงเรียนประเภทที่ 2 คิดว่าการจัดโปรแกรมเพื่อปรับพื้นฐานแก่เด็กก่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำคัญที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.6 ครูในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภทคิดเห็นว่าพัฒนาการหรือความสามารถที่สำคัญที่สุดในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา คือ พัฒนาการด้านการเรียนรู้และสติปัญญา คิดเป็นร้อยละ 64.7 และร้อยละ 65.9 ตามลำดับ โดยครูในโรงเรียนประเภทที่ 1 ระบุว่า โรงเรียนมีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในช่วงรอยเชื่อมต่อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.5 ในขณะที่ครูในโรงเรียนประเภทที่ 2 ระบุว่า โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมความสัมพันธ์และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในช่วงรอยเชื่อมต่อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.7

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ พบว่า ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเพศหญิงจำนวน 32 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มากกว่า 15 ปี จำนวนเด็กในห้องเรียน 31 – 40 คน

2) บทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1) การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประเภทที่ 1 ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับข้อมูลพัฒนาการของเด็กในชั้นเรียนของปีการศึกษานั้น ๆ และจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้ประสาทสัมผัส การฟังนิทาน การเล่นเกมแบบสมมติ การระดมความคิด คิดเป็นร้อยละ 67.5 และร้อยละ 50.8 ตามลำดับ ครูในโรงเรียนประเภทที่ 2 ใช้จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้ประสาทสัมผัส การฟังนิทาน การเล่นเกมแบบสมมติ การระดมความคิด และการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับข้อมูลพัฒนาการของเด็กในชั้นเรียนของปีการศึกษานั้น ๆ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 31.8 ครูในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท ส่งเสริมความพร้อมด้านการพึ่งพาตนเองมากที่สุด รองลงมา คือ ความพร้อมด้านสังคม การหรือเทคนิคที่ใช้มากที่สุดในการส่งเสริมความพร้อมด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านการเรียนรู้ และสติปัญญา คือการใช้สื่อ นิทาน

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ครูในโรงเรียนประเภทที่ 1 จำนวน 12 คน จัดกิจกรรมให้แก่เด็กในวันปฐมนิเทศด้วยเกม เช่น การใบ้คำทายชื่อ การวาดภาพ เป็นต้น ให้เด็กได้แนะนำตัว ในขณะที่ครูในโรงเรียนประเภทที่ 2 จำนวน 13 คน นำเด็กดูโรงเรียนและห้องเรียน พร้อมแนะนำตนเอง ในวันปฐมนิเทศ ครูในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท จำนวน 14 คน และ 10 คน ตามลำดับ ศึกษาข้อมูลของเด็กการเพิ่มรายงานพัฒนาการที่ได้รับจากชั้นอนุบาล ครูในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท พบปัญหาจากเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การรับประทานอาหารด้วยตนเอง และการเข้าห้องน้ำ ครูจึงต้องให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเองก่อนความสามารถทางด้านวิชาการ และการประเมินเด็กจากการสังเกตความก้าวหน้าของพัฒนาการด้านต่าง ๆ

2.2) การทำงานร่วมกันของครู

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่าครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประเภทที่ 1 ทำงานร่วมกับครูอนุบาล คิดเป็นร้อยละ 33.7 และครูในประเภทที่ 2 ไม่ได้ทำงานร่วมกับครูอนุบาล ครูในโรงเรียนประเภทที่ 1 แลกเปลี่ยนการออกแบบกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 17.1 และร้อยละ 27 ตามลำดับ พัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อด้วยการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง และกำหนดการวัดและประเมินผลเด็กอย่างหลากหลายและเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 19.5 และร้อยละ 18.3

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ พบว่าครูในโรงเรียนประเภทที่ 1 ทำความเข้าใจและเรียนรู้พัฒนาการของเด็กร่วมกันกับครูอนุบาล และคำนึงถึงทักษะทางสังคมมากกว่าทักษะทางวิชาการในช่วงต้นของการเปิดภาคเรียน

ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประเภทที่ 2 แลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู โดยจัดสภาพแวดล้อมห้องเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.4 ครูพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อด้วยการกำหนดการวัดและประเมินผลเด็กอย่างหลากหลายและเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 37.5

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ครูในโรงเรียนประเภทที่ 2 แลกเปลี่ยนพัฒนาการและการเรียนรู้กับเพื่อนครู และคำนึงถึงทักษะทางสังคมมากกว่าทักษะทางวิชาการในช่วงต้นของการเปิดภาคเรียน

2.3) การส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครอง ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท ใช้การประชุมผู้ปกครองทำความรู้จักและสร้างความสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนของเด็ก และรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 55.4 และร้อยละ 60.2 ตามลำดับ ครูในโรงเรียนประเภทที่ 1 แลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กกับผู้ปกครอง เรื่องความผิดปกติต่าง ๆ เช่น สายตาสั้น และพฤติกรรมที่ต้องการความเอาใจใส่เป็นพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 91.9 และร้อยละ ร้อยละ 66.7 ตามลำดับ ในขณะที่ครูในโรงเรียนประเภทที่ 2 แลกเปลี่ยนพฤติกรรมที่ต้องการความเอาใจใส่เป็นพิเศษกับผู้ปกครองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.6 ครูในโรงเรียนประเภทที่ 1 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาในเรื่องพัฒนาการตามวัยของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 75.5 ครูในโรงเรียนประเภทที่ 2 ใช้การชักนำให้ผู้ปกครองมีส่วนช่วยเด็กในเรื่องการปรับตัว คิดเป็นร้อยละ 56.8

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ พบว่าครูในโรงเรียน 2 ประเภทพบปัญหาในเรื่องของความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนและความคาดหวังที่เด็กจะต้องให้เด็กเรียนด้านวิชาการโดยไม่คำนึงถึงการปรับตัวและทักษะทางสังคม ครูใช้วิธีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองในการช่วยดึงพลังความร่วมมือ และช่วยให้ผู้ปกครองได้สื่อสารขยายความเข้าใจข้อมูลที่ได้รับจากครู

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทครูในการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาของเด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. นโยบายการสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนทั้ง 2 ประเภทมีความแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า พบว่า โรงเรียนประเภทที่ 1 มีนโยบายการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในช่วงรอยเชื่อมต่อ ซึ่งครูเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างรอยเชื่อมต่อให้แก่เด็กเพื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ ความพร้อมทางการเรียนของเด็ก ด้วยเด็กส่วนใหญ่ที่มีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้างแล้ว ครูจึงให้ความสำคัญกับความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Fabian and Dunlop (2007) ที่กล่าวว่า การมีหลักสูตรที่มีความต่อเนื่องระหว่างชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษา ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กเข้าใจวิถีของการเรียนรู้ พัฒนาการคิดแบบค่อยเป็นค่อยไป เรียนแบบทางการผสมผสานกับกิจกรรมการเล่น อีกทั้ง Ahtola et al. (2012) กล่าวว่า การร่วมกันแลกเปลี่ยนและร่วมกันเขียนหลักสูตรเพื่อให้สาระของทั้งสองระดับชั้นมีความเชื่อมต่อกัน

ส่วนโรงเรียนประเภทที่ 2 มีนโยบายการส่งเสริมความสัมพันธ์และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งครูให้ความสำคัญกับการจัดโปรแกรมเพื่อปรับพื้นฐานแก่เด็กก่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากว่าโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาขึ้นไปนั้นรับเด็กที่มาจากต่างโรงเรียนกันทั้งหมดจึงมีความมุ่งหมายที่จะให้เด็กเกิดความคุ้นเคยทั้งกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับครู และเพื่อนใหม่ ซึ่งในช่วงนี้เองครูจะมีโอกาสในการทำความรู้จักกับเด็กเป็นรายบุคคล และเพื่อเตรียมทักษะทางด้านวิชาการ และให้เด็กได้ทำความรู้จักกันก่อนการเปิดภาคการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ทำให้รอยเชื่อมต่อราบรื่น คือ การมีนโยบายของการจัดการศึกษาในชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษา จะสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่ราบรื่น โดยเกิดจากความร่วมมือและกระบวนการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยน

ข้อมูลได้กระหว่างบ้านและโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างความคุ้นเคยให้แก่เด็กและลดความกังวลของผู้ปกครอง (Evidence Response, 2014; Margetts, 2002; Yeboah, 2002)

2. การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดี

ผลการวิจัย พบว่า ครูทั้งสองประเภท จัดกิจกรรมเด็กให้เด็กคุ้นเคยกับครูและโรงเรียนมากที่สุด ซึ่งใช้กิจกรรมที่เป็นเกม และเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง รองลงมาคือ ศึกษาข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก ซึ่งครูส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเด็กในชั้นเรียนของปีการศึกษานั้น ๆ และใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้ประสาทสัมผัส ฟัง นิทาน เล่นบทบาทสมมติ ระดมความคิด สอดคล้องกับ The National Center on Quality Teaching and Learning (2014) ที่ระบุว่า การสร้างความคุ้นเคยเรื่องของชั้นประถมศึกษาผ่านการสนทนาและการเล่าเรื่อง การตั้งคำถามและช่วยให้เด็กลดความกังวลในการเปลี่ยนระดับชั้น ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยเหลือพัฒนาเด็ก ผ่านจัดทำระบบฐานข้อมูลของเด็กแต่ละคนโดยละเอียด วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และคัดเลือกกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ความสนใจ ความรู้ และความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ใช้กิจกรรมที่หลากหลายและได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ตอบสนองความถนัดของเด็กแต่ละคน และเด็กได้แสดงความสามารถของตนเองตามกิจกรรมต่าง ๆ (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557; Copple & Bredekamp, 2009; NAEYC, 2009)

3. การขาดการทำงานประสานกันระหว่างครูอนุบาลและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่งผลต่อการสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาที่ราบรื่น

ผลการวิจัยพบว่า ครูประเภทที่ 1 ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานร่วมกับครูอนุบาล ส่วนครูประเภทที่ 2 ไม่ได้ทำงานร่วมกับครูอนุบาลโดยสิ้นเชิง เนื่องจากความแตกต่างทางบริบทของโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท กล่าวคือ โรงเรียนประเภทที่ 1 ครูอนุบาลและครูประถมศึกษาปีที่ 1 ต่างรับผิดชอบหน้าที่ของตนในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็ก และดูแลเด็กในชั้นเรียนเป็นอย่างดี โรงเรียนประเภทที่ 2 นั้นไม่มีครูอนุบาลจึงไม่มีโอกาสในการทำงานร่วมกัน แต่ทว่าการทำงานร่วมกันนั้นจะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เช่น การส่งต่อแฟ้มบันทึกพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละด้าน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลมาจนถึงชั้นประถมศึกษาและส่งต่อไปยังชั้นเรียนที่สูงขึ้นเพื่อการพัฒนาเด็กแต่ละคนอย่างต่อเนื่อง (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557) การแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการเด็ก และแนวทางการจัดประสบการณ์ของชั้นเรียนอนุบาล ทำขาดความเชื่อมโยงและความต่อเนื่องของรูปแบบกิจกรรมที่เด็กจะได้รับการพัฒนา ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักสำคัญของการเชื่อมต่อการศึกษา ระหว่างชั้นปฐมวัยและประถมศึกษาที่นักวิจัยและนักวิชาการหลายท่าน กล่าวไว้ว่า การประสานการทำงานร่วมกันระหว่างครูอนุบาลและครูประถมศึกษา โดยการสร้างความสัมพันธ์แบบต่างๆ การสื่อสารระหว่างครูอนุบาล ครูประถม การหาเวลาว่างเพื่อพูดคุยกันการสื่อสารที่ตรงกันทำให้การสนับสนุนเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจะประสบความสำเร็จ (Evidence Response, 2014; Fabian and Dunlop, 2007)

นอกจากการทำงานร่วมกันของครูนั้นหมายรวมถึงการร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองอีกด้วย จากผลการวิจัย พบว่า ครูทั้ง 2 ประเภทจัดการประชุมผู้ปกครองร่วมกันมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติในช่วงรอยเชื่อมต่อ กล่าวคือ ครูอนุบาลและครูประถมศึกษาจัดการประชุมกับผู้ปกครองตั้งแต่ก่อนการเปิดภาคเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความก้าวหน้าของเด็ก และทำความเข้าใจในการสนับสนุนเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ (Einarsdottir, 2003; Fabian & Dunlop, 2007; Margetts, 2002; Yeboah, 2002)

4. การสร้างรอยเชื่อมต่อที่มีประสิทธิภาพต้องมีการสื่อสารและสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแนวปฏิบัติที่ตรงกัน

ผลการวิจัย พบว่า ครูทั้ง 2 ประเภทส่วนใหญ่ทำความรู้จักกับผู้ปกครองด้วยการประชุมผู้ปกครอง และให้การสื่อสารด้วยการโทรศัพท์ โดยใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการ โดยขอความร่วมมือ และแสดงให้เห็นถึง ผลต่อการพัฒนาเด็ก รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการและการเรียนรู้ เรื่องพฤติกรรมที่ต้องเอาใจใส่ เป็นพิเศษเพื่อปรับพฤติกรรมนั้น ๆ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้ทำความรู้จักและร่วมมือกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมให้ผู้ปกครองนั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการตามวัยของเด็กมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กทำให้ รอยเชื่อมต่อมีความสำเร็จ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองและครอบครัวด้วยวิธีการที่หลากหลาย ติดต่อสื่อสาร พูดคุย จัดประชุมผู้ปกครองและเด็กเพื่อเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น แลกเปลี่ยน ข้อมูลความก้าวหน้าของเด็ก ตลอดจนเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ และร่วมกันช่วยเหลือเด็กที่มีความเสี่ยง สร้างเข้าใจระหว่างครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับการดำเนินงานในช่วงรอยเชื่อมต่อ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้ทำความรู้จักกันแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อลดปัญหาเรื่องความคาดหวังที่ต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลให้เด็กเครียด (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557; Chan, 2010; Griebel & Niesel, 2002; Margetts, 2002; Yeboah, 2002)

การสร้างความเป็นหุ้นส่วน จากผลการวิจัยพบว่า ครูประเภทที่ 1 ให้ผู้ปกครองช่วยเตรียมสิ่งของ เครื่องเขียนและหนังสือเรียนให้แก่เด็กมากที่สุดในช่วง 2 สัปดาห์แรกของการเปิดภาคการศึกษา เนื่องจากเด็ก ยังคงต้องการความช่วยเหลือและยังโดยเฉพาะช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงชั้นเรียนการมีผู้ใหญ่ช่วยเหลือจะ สร้างความรู้สึกมั่นใจให้แก่เด็กเมื่อถึงเวลาที่เด็กสามารถปรับตัวได้แล้วเด็กจะสามารถได้ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Evidence Response (2014) กล่าวไว้ว่า ครูทำรายการของห้องเรียนเพื่อให้ผู้ปกครอง สามารถเตรียมของให้เด็ก เป็นการช่วยให้เด็กได้ปรับตัวในช่วงของการเปลี่ยนแปลง และผลการวิจัยยังพบว่า ครูทั้ง 2 ประเภทเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การสอนการบ้าน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเด็ก อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารข้อมูลการพัฒนาเด็กของครู เพื่อให้ผู้ปกครอง ได้แนวทางในการพัฒนาเด็กร่วมกับโรงเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Margetts (2002) กล่าวว่า ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการช่วยลูก เรื่องการทำการบ้าน ทำให้ผู้ปกครองสนใจและเข้าใจการสอนของครู อีกทั้ง Lau, Li and Rao (2011) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ว่า ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในการช่วยทำการบ้าน จะสามารถพัฒนาเรื่องการรู้หนังสือ และความพร้อมทางด้านสติปัญญาของเด็กได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับประเทศ

รัฐบาล หรือกระทรวงศึกษาธิการ รวมไปถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือต้นสังกัดในการ จัดทำนโยบายออกกฎหมายข้อบังคับให้มีหลักสูตรที่ระบุเรื่องการสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นอนุบาลปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ชัดเจน โดยกล่าวถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติของครู

1.2 ระดับโรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการ หัวหน้างานวิชาการ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 เพื่อทำความเข้าใจและจัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่เอื้อต่อ

การเชื่อมโยงการศึกษา โดยการจัดประชุมครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษา

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำระบบฐานข้อมูลของเด็กแต่ละคนโดยละเอียดเพื่อใช้ในการทำความเข้าใจเด็กเป็นรายบุคคล และออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายได้เหมาะสมกับเด็ก ทำงานร่วมกันเป็นทีม แลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กตามสภาพความเป็นจริง เพื่อสะท้อนพัฒนาการและความก้าวหน้าของเด็ก สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองหรือครอบครัวด้วยการสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงผู้ปกครองอย่างทั่วถึง รวมทั้งการสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้รู้จักกันเพื่อส่งเสริมการทำงานของครูในการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่องร่วมกัน

1.3 ระดับสังคม

สื่อมวลชน นำเสนอพัฒนาการของเด็กตามช่วยวัย บทบาทของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรให้เหมาะสมตามวัย วิธีการส่งเสริมความพร้อมเพื่อเตรียมเด็กที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รวมถึงเผยแพร่แนวทางที่โรงเรียนและครูปฏิบัติเพื่อให้เด็กได้ปรับตัว และให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นและลดความคาดหวัง เรื่อง ผลการเรียนรู้ของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในช่วงระยะรอยเชื่อมต่อที่ส่งผลต่อเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะหรือพฤติกรรม หรือทักษะของความพร้อม หรือพัฒนาการของเด็กที่จะก้าวสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำ
ครูสภา.
- กุลชา ลิ้ไฟโรจน์กุล. (2555). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนในการเชื่อมต่อการศึกษาระดับ
อนุบาลกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม้ได้
ตีพิมพ์)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.
(2558). *ปฐมวัย: รากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. เอกสารสรุปการระดมความคิดเห็น
โดยเครือข่ายคณาจารย์ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ครูปฐมวัย และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาปฐมวัย.
สืบค้นจาก https://www.dropbox.com/s/2i1twj9b072mi20/N_factsheet%20%E0%B8%9B%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%A2.pdf?dl=0#
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2557). รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา: ก้าวอย่างที่สำคัญของ
เด็กประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 42(3), 143-159.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน [สสค.]. (2557). พัฒนาการเด็กปฐมวัย “รากแก้ว
แห่งชีวิต”. *การประชุมวิชาการอภีร์พัฒนารัฐ...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร:
มาตา.

ภาษาอังกฤษ

- Ahtola, A., Poilonen, P. L., Kontoniemi, M., Niemi, P., & Nurmi, J, E. (2012). Successful
handling of entrance to formal schooling: transition practices as a local innovation.
International Journal of Transitions in Childhood, 5(1), 3-20.
- Arnold, C., Bartlett, K., Gowani, S., & Shallwani, S. (2008). Transition to school: reflections on
readiness. *The Journal of Developmental Processes*, 3(2), 26–38.
- Broström, S. (1998). Kindergarten in Denmark and the USA. *Scandinavian Journal of
Educational Research*, 42(2), 109-122.
- Chan, W. L. (2010). The transition from kindergarten to primary school, as experienced by
teachers, parents and children in Hong Kong. *Early Child Development and Care*,
180(7), 973-993.
- Copple, C., & Bredekamp, S. (2009). Developmentally appropriate practice in early childhood
programs serving children from birth through age 8. Washington, DC: NAEYC.

- Dockett, S., & Perry, B. (2001). Starting school: effective transition. *Early Childhood Research and Practice*, 3(2), 1-14.
- Dunlop, A. W., & Fabian, H. (2002). Transitions in the early years: Debating continuity and progression for children in early education: Routledge.
- Einarsdottir, J. (2003). *Toward a smooth transition from preschool to primary school in Iceland*. Retrieved from <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00003302.htm>
- Evidence Response. (2014). *Transition to primary school*. Retrieved from <http://www.parentingacrossscotland.org/media/1360/erb-transition-to-primary-school-final.pdf>
- Fabian, H. and Dunlop, A.-W. (2007). Outcomes of good practice in transition processes for children entering primary school. Background paper for EFA Global Monitoring Report 2007. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000147463>
- Griebel, W., & Niesel, R. (2002). *Co-constructing transition into kindergarten and school*. In H. Fabian & A. W. A. Dunlop (Eds.), *Transitions in the Early Years. Debating continuity and progression for children in early education*. London: Routledge Falmer.
- Hirst, M., Jervis, N., Visagie, K., Sojo, V., & Cavanagh, S. (2011). *Transition from pre-school to school: A Review of the literature*. Retrieved from <https://www.kidsmatter.edu.au/sites/default/files/public/Transition-to-Primary-School-A-literature-review.pdf>
- Lau, E. Y., Li, H., & Rao, N. (2011). Parental involvement and children's readiness for school in China. *Educational Research*, 53(1), 95-113.
- Margetts, K. (2002). Transition to school – complexity and diversity. *European Early Childhood Education Research Journal*. 10(2), 103-114.
- National Association for the Education of Young Children. (2009). *Where we stand on school readiness*. Retrieved from <http://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/Readiness.pdf>
- Singh, S. (2013). Effective transition practice from early childhood centres to primary school. *TeltiKahurangi School of Education e-Journal* 1(1), 87-92.
- The National Center on Quality Teaching and Learning. (2014). *Planning the transition to kindergarten: Collaborations, connections, and six steps to success*, 1–9.
- Yeboah, D.A. (2002). Enhancing transition from early childhood phase to primary education: Evidence from the research literature. *Early Years*. 22(1), 51-56.